

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

Lausunto

3.12.2020

t: Lausunto EKn MmVlle KAA 2 2020 Vesi on meidän

Lausunto maa- ja metsätalousvaliokunnalle, 4.12.2020 klo 9.30 / KAA 2 / 2020 vp / lausuntopyyntö Vesi on meidän – kansalaisaloite vesihuollon yksityistämisen estämiseksi

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt lausuntoa otsikon asiasta. Huoltovarmuuskeskus on tustunut otsikon kansalaisaloitteeseen ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Huoltovarmuuskeskus kanta vesihuollon yksityistämisen estämisestä on kansalaisaloitetta tukeva. Kansalaisaloitteessa KAA 2/2020 on mainittu keskeiset perusteet vesihuollon pitämisestä julkisella sektorilla. Perusteina ovat puhtaan talousveden ja asianmukaisen jätevesijärjestelmän toimivuuden elintärkeys koko väestölle ja huoltovarmuuskriittisille toiminnolle. Toimiva vesihuolto on osa turvallisuuspolitiikkaa, kyse on kansalaisten terveysturvallisuudesta ja ympäristöterveydenhuollon seikoista. Vesihuolto on osa taloudellista, sotilaallista ja täten myös henkistä maanpuolustusta. Vesihuollon kykenee järkevästi järjestämään vain yksi toimija, ala on paikallisesti tai alueellisesti luonnollinen monopoli, jota ei voi luovuttaa yksityiselle toimijalle. Vesihuollon laajamittaisesta yksityistämisestä on keinoja kokeuksia EU-maissa veden laadun ja hintatason suhteen, jolloin vesihuoltoa on palautettu julkiseen hallintaan.

Suomen vesihuoltojärjestelmässä on merkittävää korjausvelkaa, mikä voi houkuttaa kuntia arvioimaan vesihuollon ulkoistamista. Rahoitukselliseksi vuosittaiseksi korjaustarpeeksi on arvioitu vajaa 39 senttiä/kansalainen/päivä. Kansalaisaloitteen asiayhteydessä on huomioitava vesilaitosten tuoton riittävä ohjaaminen ja valtion tuen osoittaminen vesihuoltojärjestelmän saneeraamiseen.

Vesihuollon järjestäminen ja valvonta on kuntien vastuulla. Vesihuoltolaitokset ovat lähinnä kuntien omistuksessa. Vesihuoltoa täydentävät kuntien valvonnassa olevat asiakkaidensa omistamat pienet vesiosuuskunnat, jotka tarjoavat usein pelkästään talousveden jakelua. Asiayhteydessä on huomioitava, että vesiosuuskunnilta ja pieniltä vesilaitoksilta puuttuu resursseja jatkuvuuden hallintaan pitkällä tähtäimellä, jolloin yhteistoimintaa näiden osalta tulee tehostaa.

Suomen kansallisuusomaisuutena pidettävä runsas makean veden reservi herättää kansainvälistä kiinnostusta. Huoltovarmuuskeskus näkemyksenä on pitää kansalliset vesivarat suomalaisten ohjauksessa ja omistuksessa. Asiayhteydessä on huomioitava, että pohjavetemme eivät ole kenenkään omaisuutta ja sen hyödyntäminen tulee säädellä tarkoin. Vesihuoltolaitos hyödyntää tätä yhteistä varallisuuttamme toiminta-alueellaan laajasti. Näin ollen sen hyödyntäminen tulee kaikissa tilanteissa selkeästi olla julkisen hallinnon suorassa ohjauksessa sekä omistuksessa.

Huoltovarmuuskeskus perustaa kantansa myös voimassa olevaan VNp päätökseen huoltovarmuuden tavoitteista 1048/2018. Tämän päätöksen kohdassa 7 todetaan kriittisen tuotannon ja palvelujen turvaamisesta seuraavasti (7.1. vesihuollosta)

Laadukas vesihuolto on keskeinen yhteiskunnan perustoiminto. Vesihuolto on turvattava kotitalouksille, yhdyskunnille, sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköille, elintarviketuotannolle, sotilaalliselle maanpuolustukselle sekä huoltovarmuuskriittiselle tuotannolle ja palveluille. Vastuuviranomaiset, vesihuoltolaitokset ja veden käyttäjät huolehtivat vesivarojen kestävästä käytöstä sekä tekevät yhteistyötä häiriötilanteisiin varautumiseksi. Vesihuoltolaitokset varautuvat häiriöihin mukaan lukien fyysinen ja kyberturvallisuus, energian sekä kriittisten vesikemikaalien ja tarvikkeiden ja varaosien saantihäiriöt, poikkeukselliset sää- ja raakavesitilanteet sekä osaavan korjaustyövoiman käytettävyys. Vesihuolto on riippuvainen myös tieto- ja viestintäverkkojen toimivuudesta. Vesihuollon kannalta keskeiset laboratoriopalvelut varmistetaan huomioiden kemialliset, biologiset ja säteilyvaaratilanteet. Vesihuoltolaitokset selvittävät yhteistyössä energia-, laite- ja kemikaalitoimittajien kanssa edellytyksiä luoda järjestelmä kriittisten tuotantoketjien jakeluhäiriön hallintaan ja etenevät mahdollisuuksien mukaan järjestelmän toteutukseen. Vesihuoltolaitokset sekä kunnat laitosten omistajaohjaajina varmistavat, että vesi- ja viemäriverkostojen infrastruktuuriin toteutetaan toimintavarmuuden turvaavat investoinnit.

Alueelliset ja paikalliset viranomaiset, vesihuoltolaitokset sekä muut alueelliset toimijat mukaan lukien järjestöt yhteistyössä kehittävät ja soveltavat yhteen vesihuoltoon ja muuhun yhdyskuntatekniikkaan liittyvää jatkuvuudenhallintaa ja varautumista. Huoltovarmuuskriittiset toimipisteet määrittelevät tarpeensa ja mahdollisuuksien mukaan varmistavat vedensaantinsa vaihtoehtoiset toimituslähteet yhteistyössä vesihuoltolaitosten kanssa. Kotitalouksille annetaan ohjeet toiminnasta vesikatkoksen, veden pilaantumisen ja muiden häiriöiden varalta. Huoltovarmuusorganisaatio tukee osaltaan vesihuoltoalan varautumistyötä kansallisella ja alueellisella tasolla.

Vesihuoltoa sekä siihen kuuluvaa kriittistä infrastruktuuria on hyvä kehittää pitkäjännitteisesti. Tähän kuuluu keskeisenä osana erityisesti suurien vesilaitosten julkinen omistus. Vesilaitoksia on noin 1 100 ja 80 suurinta toimijaa vastaa noin 80 % vesihuoltopalveluista. Suomessa on merkittävää vesihuollon osaamista, joka tulee jakaa myös pienille toimijoille. Julkiseen hallintoon kuuluvan osaamisen pohjalta voidaan kehittää yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa tuotteita ja palveluja vesihuollon parantamiseksi myös kansainvälisillä markkinoilla.

Tämä lausunto ei ole yleisesti kannanotto yksityistämiseen vaan koska vesihuolto on luonteeltaan hyvin erityinen ja se nähdään huoltovarmuuskriittisenä toimintona osana maanpuolustusta, tukee Huoltovarmuuskeskus kansalaisaloitetta "Vesi on meidän".

Toimitusjohtaja

Janne Känkänen

Valmiusasiamies

Riku Juhola